

บทที่ 4

การเขียนสาระสำคัญและการสรุปใจความสำคัญ

การเขียนสาระสำคัญ

ความหมาย สาระสำคัญคือแก่นที่เป็นลักษณะเฉพาะของเนื้อหา รวมทั้งทฤษฎีหรือหลักการที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนจดจำได้ เพื่อนำไปใช้ภายหลังจากจบบทเรียนนั้นแล้ว สาระสำคัญคล้ายกับการย่อความ แต่มิใช่การย่อความ อาจเรียกว่าประเด็นสำคัญ แก่นของเรื่อง หัวใจของเรื่อง ตะกอนความรู้ หลักวิชา เคสศึกษา มโนทัศน์พื้นฐาน หรือความคิดรวบยอด เทียบเคียงได้กับคำในภาษาอังกฤษต่อไปนี้ Main Point, Main Idea, Basic Concept เป็นต้น

ประโยชน์ สาระสำคัญมีประโยชน์ต่อไปนี้

1. สาระสำคัญเปรียบได้กับ เคสศึกษาหรือหลักวิชา ที่ช่วยลดภาระการจำของสมอง แทนที่จะจำรายละเอียดของทุกสิ่งที่มีอยู่รอบตัว ซึ่งมีมากมายไม่มีวันจดจำได้หมด ถ้าเพียงแต่จำลักษณะเด่นที่เป็นภาพรวมของสิ่งนั้นได้ ก็จะสามารถขยายขอบข่ายของเนื้อหานั้นได้กว้างขวางออกไป ทำให้การเรียนรู้มีสมรรถภาพสูงขึ้น เพราะมีหลักวิชาอยู่ในใจ ที่จะใช้ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ สาระสำคัญจึงคล้ายกับเสาหลักที่ปักไว้เพื่อถ่วงเรือไม่ให้ลอยไปตามน้ำอย่างไม่มีจุดหมาย หรือออกนอกเส้นทางจนไปไม่ถึงเป้าประสงค์ที่ต้องการ ตัวอย่างเช่น หัวใจนักปราชญ์ ได้แก่ สุ จิ ปุ ลิ (ฟัง คิด ถาม เขียน) เป็นต้น

2. เนื้อหาวิชาซึ่งเป็นรายละเอียดขององค์ความรู้มักจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย แต่สาระสำคัญหรือหลักวิชาจะยังคงสภาพความเป็นจริงหรือใช้ได้อยู่ เพราะเป็นสัจพจน์ (ความจริงที่อยู่เหนือกาลเวลาและไม่ต้องพิสูจน์) ดังนั้นการศึกษาตามแนวใหม่จึงเน้นสาระสำคัญ (หลักวิชา) มากกว่ารายละเอียดเนื้อหาวิชาปลีกย่อย หรือเน้น Concept (ความคิดรวบยอด) มาก

กว่า Content (เนื้อหาวิชา) นั้นเอง เช่น ครูเล่านิทานอีสปเรื่องเด็กเลี้ยงแกะให้นักเรียนฟัง สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสมองของนักเรียน มิใช่การจำรายละเอียดของเรื่องได้ แต่เพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดว่า การพูดจะทำให้นักไม่เชื่อถือและจะเป็นผลร้ายต่อผู้พูดในภายหลัง ส่วนนักเรียนจะลืมเรื่องเด็กเลี้ยงแกะก็ไม่เป็นไร เพราะจำสาระสำคัญของเรื่องได้แล้ว

รูปแบบของการเขียนสาระสำคัญ อาจเขียนได้ 3 รูปแบบ คือ

1. นิยามความหมาย หรือความคิดรวบยอด
2. หลักการ ทฤษฎี กฎ
3. สัจพจน์ คติพจน์ (สุภาษิตสอนใจ)

ตัวอย่าง

รูปแบบ	จุดประสงค์นำ ทาง	กิจกรรม	สาระสำคัญ
1. นิยามความหมายหรือ ความคิดรวบยอด คือภาพ รวมหรือลักษณะเด่นของ เรื่องนั้น ๆ เช่น ความคิด รวบยอดของช้าง คือ ความใหญ่โต ถ้าพูดว่า งานช้าง หมายถึงงานใหญ่	บอกความ หมายของคำ ว่า “แม่เหล็ก” ได้	1.ครูให้นักเรียนใช้แม่เหล็ก ดูดวัตถุต่าง ๆ เช่น ช้อน สังกะสี ตะปู แก้ว แ่งไม้ กระดาษ มีดคายหญ้า เข็ม หมุด แล้วแยกวัสดุออกเป็น 2 กอง กองหนึ่งแม่เหล็กดูด ติด อีกกองหนึ่งแม่เหล็กดูด ไม่ติด 2.ครูให้นักเรียนสรุปความ หมายของแม่เหล็ก	แม่เหล็กเป็นวัตถุ ที่ดูดเหล็กได้
2.หลักการ ทฤษฎีและกฎ คือความคิดรวบยอด หลาย ๆ อย่างมารวมกัน โดยมีเหตุมีผลต่างกัน จน กลายเป็นหลักปฏิบัติหรือ	บอกกฎของ การคูณได้	1.ครูให้นักเรียนบวกเลข $2 + 2 = 4$ $2 + 2 + 2 = 6$ $2 + 2 + 2 + 2 = 8$ ฯลฯ	กฎของการคูณ (สูตรคูณ) เป็น การบวกเพิ่มขึ้นที่ ละเท่าตัว

รูปแบบ	จุดประสงค์นำ ทาง	กิจกรรม	สาระสำคัญ
หลักการ ทฤษฎีและกฎ		<p>ความคิดรวบยอด การบวก เป็นการทำให้เพิ่มขึ้น</p> <p>2.ให้นักเรียนคูณสูตรคูณ เพื่อ เปรียบเทียบ</p> <p>$2 \times 2 = 4$ $2 \times 3 = 6$ $2 \times 4 = 8$ ฯลฯ</p> <p>3.ให้นักเรียนช่วยกันสรุป ความคิดรวบยอด 2 อย่าง ให้เป็นกฎภายหลังที่เปรียบเทียบ เทียบกันแล้ว</p>	
<p>3.สังพจน์ คติพจน์ (สุภาษิตสอนใจ) คือคุณ ค่าที่จะเกิดขึ้นจริง หากได้ นำหลักการ ทฤษฎี กฎ นั้น ๆ ไปปฏิบัติ</p>	<p>บอกข้อคิด สอนใจที่ได้ จากการฟัง นิทานเรื่อง “หมากับเงา” ได้</p>	<p>1.ครูเล่านิทานเรื่อง “หมา กับเงา”</p> <p>2.ให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่า ได้ข้อคิดสอนใจอะไรจาก เรื่องนี้</p>	<p>นิทานเรื่องนี้สอน ให้รู้ว่า “โลกมาก ลากหาย”</p>

หรืออาจจะเขียนให้ครอบคลุมทั้ง 3 รูปแบบ เรียกว่า “3 ค” ได้แก่ “คือ - ควร - คุณค่า”

รูปแบบ	3 ค	สาระสำคัญ	หมายเหตุ
1.นิยามความหมายหรือความคิดรวบยอด	1.คือ (อะไร)	ฟัน เป็น อวัยวะที่ทำหน้าที่บดเคี้ยวอาหาร	ควรใช้คำว่า เป็น แทนคำว่า “คือ” เพราะถ้าใช้คำว่า “คือ” ฟังดูจะกลายเป็นเนื้อหาวิชา มิใช่ความคิดรวบยอด
2.หลักการ ทฤษฎี กฎ	2.ควร (ปฏิบัติอย่างไร)	ควรแปรงฟันทุกครั้งหลังจากรับประทานอาหาร เพื่อป้องกันฟันผุ	
3.สังพจน์ คติพจน์ (สุภาษิตสอนใจ)	3.คุณค่า (ประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติ)	ถ้าฟันดี เจ้าของฟันก็จะมีความสุข (ฟันดี มีสุข)	

รวมความ ฟันเป็นอวัยวะที่มีหน้าที่บดเคี้ยวอาหาร ควรแปรงฟันทุกครั้งหลังจากรับประทานอาหารเพื่อป้องกันฟันผุ ถ้าฟันดี เจ้าของฟันก็จะมีมีความสุข

วิธีเขียนสาระสำคัญ มีหลักดังนี้

1. ศึกษาเรื่องที่จะเขียน ว่าอะไรคือแก่นแท้หรือประเด็นของเรื่อง ในลักษณะที่เป็นภาพรวม
2. ใช้รูปแบบที่เสนอแนะเป็นกรอบแนวคิดในการเขียน โดยพยายามให้ครอบคลุมทั้ง 3 ค
  - 2.1 คือ อะไร
  - 2.2 ควร ปฏิบัติต่อสิ่งนั้นอย่างไร
  - 2.3 คุณค่า ได้จากการปฏิบัติ คืออะไร
3. สาระสำคัญที่เขียนต้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ (นำทาง ปลายทาง) และเรื่อง (เนื้อหา) ดังตัวอย่าง

เรื่อง (เนื้อหา)	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระสำคัญ
<p>บทที่ 7</p> <p>การบริหารจิตและการเจริญปัญญา</p> <p>1.การบริหารจิต</p> <p>2.ความมุ่งหมายและประโยชน์ของสมาธิ</p> <p>3.อนุสสติ 10</p> <p>4.การฝึกปฏิบัติสี่ลลानุสสติ</p> <p>5.ประโยชน์ของปัญญา</p> <p>6.การเจริญปัญญาตามหลักอุบายมนสิการ</p> <p>(หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0410 พระพุทธศาสนา ชั้น ม.5)</p>	<p>จุดประสงค์ปลายทาง</p> <p>มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจิต ตามหลักสี่ลลानุสสติ และการเจริญปัญญาตามหลักอุบายมนสิการ</p> <p>จุดประสงค์นำทาง</p> <p>1. บอกความหมายและประโยชน์ของสมาธิพร้อมทั้งปฏิบัติตนตามหลักสี่ลลानุสสติได้</p> <p>2. บอกความหมายและประโยชน์ของปัญญาพร้อมทั้งฝึกอบรมปัญญาตามหลักอุบายมนสิการได้</p>	<p>การบริหารจิตเป็นการสร้างสมาธิทำให้จิตใจสงบสุขเข้มแข็งและบริสุทธิ์ การเจริญปัญญาก่อให้เกิดปัญญาคือสามารถวิเคราะห์ได้รวดเร็ว รู้จักคิดให้ถูกต้องถูกทาง ลีลลानุสสติและอุบายมนสิการเป็นวิธีการหนึ่งของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ซึ่งพุทธศาสนิกชนพึงศึกษาและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม</p>
<p>บทที่ 5</p> <p>การพัฒนาคุณภาพประชากร</p> <p>1.ความสำคัญของประชากร</p> <p>1.1ด้านเศรษฐกิจ</p> <p>1.2ด้านการเมือง</p> <p>2.ประชากรโลก</p> <p>2.1การเพิ่มประชากร</p> <p>2.2การกระจายประชากร</p>	<p>จุดประสงค์ปลายทาง</p> <p>มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชากรและการพัฒนาคุณภาพประชากร</p> <p>จุดประสงค์นำทาง</p> <p>1.บอกความหมายและความสำคัญของประชากรได้</p> <p>2.บอกการพัฒนาจำนวนและการกระจายตัวของประชากรโลกได้</p>	<p>ประชากรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ โดยเฉพาะประชากรที่มีจำนวนและมีการกระจายตัวอย่างเหมาะสมกับทรัพยากร ประกอบกับการมีประชากรที่มีคุณภาพ คือ มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์มีการศึกษาดีและมีการประกอบสัมมาอาชีพ ย่อมเป็นปัจจัยส่ง</p>

เรื่อง (เนื้อหา)	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระสำคัญ
<p>3.คุณภาพชีวิตของประชากร</p> <p>3.1ความหมายของคุณภาพชีวิต</p> <p>3.2องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต</p> <p>3.3ชีวิตที่มีคุณภาพ</p> <p>3.4ประชากรที่ขาดคุณภาพ</p> <p>3.5คุณภาพชีวิตประชากรกับปัญหาสิ่งแวดล้อม (หนังสือเรียน ส 606 สังคมศึกษา ชั้น ม.6)</p>	<p>3.อธิบายถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตได้</p> <p>4.บอกผลกระทบของประชากรที่ขาดคุณภาพชีวิตได้</p>	<p>เสริมให้ประเทศได้พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วและมั่นคง ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงพยายามส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพประชากรโดยได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญของทุกประเทศทั่วโลก</p>

4. ใช้ภาษาสั้น ๆ ง่าย ๆ ใจความเดียว ชัดเจน ไม่กำกวม เยิ่นเย้อ ไม่มีการยกตัวอย่าง เช่น

4.1 รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า เป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีด้านทั้ง 3 ด้านเท่ากัน (นิยามความหมาย : คือ อะไร)

4.2 พ่อ แม่ มีพระคุณต่อเรา เราต้องเลี้ยงดูเมื่อท่านแก่ชรา (หลักการ : ควรปฏิบัติอย่างไร)

4.3 บุคคลที่มีความขยันหมั่นเพียร ย่อมประสบความสำเร็จในการทำงาน (คติพจน์ : คุณค่า ของการปฏิบัติ)

ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า เช่น คือ หมายถึง ถ้าเป็นไปได้ ควรใช้คำที่มีความหมายเจาะจงแน่นอน ดังคำต่อไปนี้ เป็น ได้แก่ ประกอบ ทำให้ ฯลฯ เป็นต้น ดูตัวอย่างที่ขีดเส้นใต้ข้างล่างนี้

- สภาพภูมิประเทศที่เป็นหมู่เกาะในเขตอากาศอบอุ่นชื้นส่งเสริมให้นิวซีแลนด์มีความก้าวหน้าทางเกษตรกรรม และมีเศรษฐกิจที่มั่นคง
- หลักสำคัญของการพัฒนาของมนุษย์ ได้แก่ ภาวะดีและการเรียนรู้
- การบริหารบุคลากรเป็นกระบวนการจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล ให้ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามความคาดหวัง

- ระบบประสาทควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ
- ระบบกล้ามเนื้อประกอบด้วยกล้ามเนื้อลาย กล้ามเนื้อเรียบ และกล้ามเนื้อหัวใจ ซึ่งกล้ามเนื้อแต่ละชนิดทำหน้าที่แตกต่างกัน

5. สารสำคัญควรมีจำนวนข้ออย่างน้อยเท่ากับจำนวนเรื่องที่ต้องการให้เรียนรู้ในหน่วยหรือบทนั้น ๆ เช่น ถ้าจะมีเนื้อหาเป็น 4 หัวเรื่อง สารสำคัญก็ควรมีอย่างน้อย 4 ข้อ ดังตัวอย่าง

จำนวนข้อในสารสำคัญ	จำนวนเรื่องในเนื้อหา
1. โครงสร้างของร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยกลุ่มเซลล์ที่เรียกว่าเนื้อเยื่อและอวัยวะ	1. โครงสร้างของร่างกายมนุษย์
2. การทำงานของกล้ามเนื้อทำให้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายมีการเคลื่อนไหว	2. ระบบกล้ามเนื้อกับพฤติกรรมของมนุษย์
3. การทำงานของต่อมต่าง ๆ ในร่างกายมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์	3. ระบบต่อมกับพฤติกรรมของมนุษย์
4. ระบบประสาทควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อและต่อม มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง	4. ระบบประสาทกับพฤติกรรมของมนุษย์

จากตัวอย่างดังกล่าว เราอาจสรุปสารสำคัญจากความสัมพันธ์ของหัวข้อเรื่องย่อย ๆ ทั้ง 4 ข้อ ได้ดังนี้

การแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ ต้องอาศัยการทำงานของระบบต่าง ๆ ที่ประกอบเป็นโครงสร้างของร่างกาย ระบบที่สำคัญคือ ระบบประสาท ระบบกล้ามเนื้อ และระบบต่อม

6. การเขียนสาระสำคัญของเรื่องใด ควรเขียนลักษณะของเรื่องที่จำเป็นและขาดไม่ได้เสียก่อน ส่วนลักษณะที่เป็นส่วนประกอบปลีกย่อยจะเขียนเป็นลำดับต่อมา หรืออาจไม่เขียนก็ได้ ตัวอย่างเช่น

เรื่อง สิ่งแวดล้อมของธรรมชาติ

สาระสำคัญ

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ หรืออาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า สิ่งแวดล้อมทางกายภาพนั้น เป็นสิ่งแวดล้อมที่ล้อมรอบตัวมนุษย์ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรืออาจจะเกิดโดยมนุษย์สร้างขึ้น ที่สำคัญได้แก่ภูมิประเทศ ดิน น้ำ อากาศ และพืชพรรณต่าง ๆ

2. ภูมิประเทศประกอบด้วยพื้นที่ที่มีความสูงต่ำ ปรากฏใน 3 รูปแบบที่สำคัญ คือ ~~ที่ราบ ที่ราบสูง และภูเขา~~ ลักษณะภูมิประเทศเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากการกระทำของธรรมชาติและของมนุษย์

ข้อความขีดเส้นใต้แสดงถึงส่วนสำคัญที่สุดของเรื่องที่ขาดไม่ได้

การสรุปใจความสำคัญ

ความหมาย การสรุปความคือการรวบรวมเอาแต่ประเด็นสำคัญของเรื่องออกมาได้อย่างตรงจุดมุ่งหมายของเรื่อง หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ การหยิบยกเอาแต่ความคิดหรือประเด็นที่สำคัญของข้อเขียนมากล่าวย้ำให้เด่นชัด โดยใช้ประโยคสั้น ๆ แล้วเรียบเรียงให้เป็นระเบียบ

ใจความสำคัญ ถือเป็นข้อความที่ทำให้เรื่องต่าง ๆ ดำเนินไปได้ ถ้าขาดใจความสำคัญเสียแล้ว เรื่องอื่น ๆ ก็จะไม่เกิดตามมา ในการศึกษาหาความรู้ การสรุปความเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะช่วยในการแสวงหาความรู้ ไม่ว่าจะความรู้ด้านสาขาใดก็ตาม นอกจากนั้นการสรุปความจะช่วยให้ผู้เรียนมีความจำที่แม่นยำขึ้น และเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความคิด แทรกความคิดเสริมได้ตลอดเวลาเช่นกัน ทั้งยังส่งเสริมทักษะการอ่านและทักษะการเขียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ถ้าผู้เรียนได้มีการฝึกทักษะสรุปความได้ดี จะมีการเขียนได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจนยิ่งขึ้น

ความสำคัญและประโยชน์ของการสรุปความ

การสรุปความมีความสำคัญมากในปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะในชีวิตประจำวัน หรือในด้านการศึกษาเล่าเรียน บางครั้งในการพูดคุยเราใช้ทักษะการสรุปความโดยไม่รู้ตัว เช่น การเล่าเรื่องสังเขปของละครหรือภาพยนตร์ จากโทรทัศน์หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นฟัง แม้แต่ในการอ่านตำราวิชาการเพื่อเตรียมสอบ เราอาจบันทึกข้อสำคัญของความรู้เอาไว้เพื่อการทบทวนในเวลาใกล้สอบ ก็ถือว่าเป็นการสรุปความหรือการย่อความนั่นเอง แม้แต่การตอบข้อสอบแบบอัตนัย เราก็ต้องใช้การสรุปความ เพื่อการตอบจะได้ตรงประเด็นและกะทัดรัด เหมาะกับเวลาที่ใช้ในการตอบ เขียนอย่างมีประสิทธิภาพก็ต้องอาศัยความสามารถในการสรุปความอยู่เสมอ การสรุปความหรือการย่อความจึงมีความสำคัญเป็นอันมาก โดยเฉพาะในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การสรุปความยังมีประโยชน์แก่การศึกษาในด้านต่อไปนี้

1. การสรุปความรู้จากหนังสือเรียน หรือคำอธิบายของครูอาจารย์เพื่อสะดวกในการทบทวนก่อนสอบ ควรทำเป็นระยะสม่ำเสมอตลอดปีการศึกษา
2. การเขียนคำตอบข้อสอบ ต้องใช้ความสามารถในการสรุปความ จากความรู้ที่มีลงเป็นข้อความที่กะทัดรัดได้ใจความสำคัญ ตรงประเด็นไม่วกวนอ้อมค้อม
3. การบันทึกรายงานการประชุมกลุ่ม มิใช่เป็นการสรุปความโดยตรง แต่เป็นการคัดเลือกข้อความที่สำคัญของผู้พูดหลายคน และพูดหลายครั้งมาเรียบเรียงใหม่ ส่วนมากมักเก็บเฉพาะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นข้อความแสดงความรู้สัก
4. การทำสังเขปเรื่องที่มีข้อความต้องใช้จำนวนมาก เพื่อสะดวกแก่การทบทวนในภายหลัง โดยแบ่งข้อความออกเป็นหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อยตามปริมาณใจความ

การอ่านจับใจความสำคัญหลักและใจความสำคัญรอง

การอ่านจับใจความสำคัญมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถจับใจความสำคัญในเนื้อความของแต่ละย่อหน้าได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ

ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านแล้ว แล้วจับใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าด้วยวิธีตัดรายละเอียดหรือข้อปลีกย่อยออกไป ในย่อหน้าหนึ่ง ๆ จะมีใจความสำคัญเพียงประการเดียว ซึ่งใจความสำคัญนั้นจะเป็นข้อความที่ทำให้เรื่องต่าง ๆ ดำเนินไปได้ ถ้าขาดใจความสำคัญแล้วเรื่องอื่นก็จะไม่เกิดตามมา

ใจความสำคัญแบ่งเป็น 2 อย่างคือ

- ใจความสำคัญหรือใจความหลัก ได้แก่ ข้อความที่ทำหน้าที่ครอบคลุมใจความของข้อความอื่น ๆ ในตอนนั้นไว้หมด ประโยคใจความสำคัญมักอยู่ที่ต้นย่อหน้า บางทีอยู่ตอนท้ายหรืออาจอยู่ตอนกลางของย่อหน้า และบางครั้งอยู่ทั้งตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้าก็ได้
- ใจความสำคัญรอง ได้แก่ รายละเอียดที่เป็นข้อมูลสนับสนุนใจความสำคัญหลักให้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง

1. หิ่งห้อยเป็นแมลงชนิดหนึ่งที่ทำให้แสงเหลืองนวลในยามค่ำคืน ความจริงในเวลากลางวันหิ่งห้อยก็ให้แสงสว่างนวล แต่ว่าแสงมีน้อยจึงถูกแสงแดดข่มไว้หมด

ใจความสำคัญหลัก   หิ่งห้อยเป็นแมลงชนิดหนึ่งที่ทำให้แสงเหลืองนวลในยามค่ำคืน

ใจความสำคัญรอง   ในเวลากลางวันหิ่งห้อยก็ให้แสงสว่างนวล

2. บุหรี่ให้โทษแก่ร่างกาย เพราะมีนิโคตินซึ่งเป็นพิษแก่ร่างกาย เมื่อสูบเข้าไปแล้วอาจทำให้สุขภาพทรุดโทรม และเป็นเหตุให้เป็นโรคแทรกซ้อน

ใจความสำคัญหลัก   บุหรี่ให้โทษแก่ร่างกาย

ใจความสำคัญรอง   สูบเข้าไปแล้วอาจทำให้สุขภาพทรุดโทรม และเป็นเหตุให้เป็นโรคแทรกซ้อน

การอ่านจับใจความสำคัญมีขั้นตอนคือ อ่านให้เข้าใจแล้วพิจารณาว่าอะไร เป็นจุดสำคัญของเรื่อง จากนั้นเขียนสรุปสาระสำคัญนั้น ๆ ด้วยถ้อยคำสำนวนของตัวเองอย่างกระชับรัดกุม

การจับใจความสำคัญของแต่ละอนุเจต

ประโยคใจความสำคัญเป็นประโยคที่ครอบคลุมเนื้อความของย่อหน้าไว้ทั้งหมด โดยมีประโยคต่าง ๆ เป็นเพียงรายละเอียดหรือส่วนขยายใจความสำคัญ ประโยคใจความสำคัญอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ของย่อหน้า ดังนี้

1. ใจความสำคัญอยู่ในตำแหน่งต้นของย่อหน้า และมีประโยคสนับสนุนวางอยู่ในตำแหน่งถัดไป

“งานอดิเรกคืองานที่ไม่ใช่งานอาชีพโดยตรง แต่เป็นงานที่คนชอบทำเป็นพิเศษ เช่น นักการเมืองที่ชอบเล่นดนตรี ย่อมพอใจคนสนทนาทางดนตรีมากกว่าทางการเมือง ครูที่ชอบการเมืองย่อมเอาใจใส่การเมืองมากกว่าการศึกษา รัฐบุรุษที่ชอบเล่นของเก่า ย่อมพอใจพบผู้สนใจทางของเก่ามากกว่าการปกครอง หมอกฎหมายที่สนใจทางประวัติศาสตร์ย่อมพอใจสนทนาประวัติศาสตร์มากกว่าทางกฎหมาย รวมความว่า ตามปกติเราพอใจสนทนาตอบคำถามในเรื่องอดิเรกมากกว่าในงานที่ทำอยู่จริง”

2. ใจความสำคัญอยู่ในตำแหน่งท้ายย่อหน้า และมีประโยคสนับสนุนหรือรายละเอียดต่าง ๆ กล่าวอย่างคลุม ๆ ไว้ก่อนในตอนต้น

“บางคนชอบปลูกไม้ดอกไม้ผล เมื่อเกิดดอกออกผลก็ชื่นใจ เกิดความคิดที่จะทำดอกผลนั้นให้งดงามน่าดูยิ่งขึ้น จึงมีผู้นำผลไม้มาประดิษฐ์ลวดลายแล้วจัดวางลงในภาชนะให้มองดูแปลกตาน่ารับประทาน ลวดลายนั้นเกิดจากการตัด ผ่า ปอก คว้าน และแกะสลัก ส่วนไม้ดอกไม้ผลก็นำมาผูกมัดเป็นช่อบ้าง เป็นพวงเป็นพู่บ้าง เสียบเป็นพุ่ม หรือปักลงในแจกันก็ได้ แสดงว่าศิลปะกับชีวิตเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก”

3. ใจความสำคัญอยู่ในตำแหน่งต้นย่อหน้า แล้วขยายความให้รายละเอียดด้วยประโยคสนับสนุน ต่อจากนั้นค่อย ๆ สรุปรายละเอียดต่าง ๆ ให้แคบลง และจบลงด้วยประโยคใจความสำคัญอีกครั้งหนึ่ง

“ศิลปะกับวัฒนธรรมในบ้านเมืองเรามักจะสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ตัวอย่างบางคนชอบปลูกไม้ดอกไม้ผล เมื่อเกิดดอกออกผลก็ชื่นใจ เกิดความคิดที่จะทำดอกผลนั้นให้งดงามน่าดูยิ่งขึ้น จึงมีผู้นำผลไม้มาประดิษฐ์ลวดลาย แล้วจัดวางในภาชนะให้มองดูแปลกตาน่ารับประทาน ลวดลายนั้นเกิดจากการตัด ผ่า ปอก คว้านและแกะสลัก ส่วนไม้ดอกไม้ผลก็นำมาผูกมัดเป็นช่อบ้าง เป็นพวง เป็นพู่บ้าง เสียบเป็นพุ่มหรือปักลงในแจกันก็ได้ตามแต่จะเห็นว่างาม ชีวิตชาวไทยกับศิลปะความงามจึงแยกกันไม่ออก”

4. ใจความสำคัญอยู่กลางย่อหน้า และมีประโยคสนับสนุนอยู่ตอนต้นกับตอนท้ายของย่อหน้า

“ศิลปะแห่งการฟังไม่ได้หมายถึงการนั่งนิ่ง ปล่อยให้คนอื่นพูดอย่างเดียว แล้วก็ฟังเหมือนฟังเทศน์ การทำเช่นนั้นง่ายเกินไปกว่าที่จะนับว่าเป็นศิลปะ ศิลปะการฟังจึงหมายถึง

ความสามารถที่จะชักจูงผู้พูดให้หันเหเข้าหาเรื่องที่เขานัดที่สุด คือแสดงให้เห็นว่า คนกำลังฟัง คำพูดของเขาด้วยความตั้งใจ อยากรู้อยากฟังจริง ๆ รู้จักสอดคำถามในโอกาสที่เหมาะสม รู้จัก ปลอ่ยให้ผู้พูดพูดจนสิ้นกระแสความ และรู้จักช่วยผู้พูดที่กำลังจะหมดเรื่องพูดให้กลับมีเรื่องขึ้นมาใหม่เพื่อให้เขาพูดได้ต่อไป (สนิท ตั้งทวี 2526: 105-108)”

การจับใจความที่มีมากกว่าหนึ่งอนุเจต

การจับใจความที่มีมากกว่าหนึ่งอนุเจต มีหลักดังนี้

1. อ่านผ่าน ๆ โดยตลอดอย่างรวดเร็ว เพื่อจะได้ทราบว่าเป็นเรื่องอะไร
2. อ่านให้ละเอียดตลอดเรื่อง
3. ตั้งคำถามถามตัวเองสั้น ๆ ว่าเรื่องอะไร ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร

และทำไม พยายามหาคำตอบให้ครบถ้วนเพื่อจะได้จับใจความสำคัญได้มากที่สุด

4. ขยายความในคำตอบออกไปอีก เมื่อต้องการรายละเอียดที่จำเป็นของใจความสำคัญ

ปัญหาเรื่องแย่งราชสมบัติกันนี้ เป็นปัญหาทางการเมืองของกรุงศรีอยุธยาในระยะท้าย ๆ การแก่งแย่งกันนั้นทำให้ต้องรบราฆ่าฟัน ผู้มีความรู้ความชำนาญในการปกครอง และป้องกันประเทศต้องล้มตายกันจนกรุงศรีอยุธยาสิ้นคนคิดต้องเสียกรุงไปในที่สุด

ปัญหาเช่นนี้ กรุงรัตนโกสินทร์ได้หาทางป้องกันโดยนำเอาหลัก “อเนกชนนิกร สโมสรรสมบัติ” มาใช้ในการตั้งพระเจ้าแผ่นดิน กล่าวคือให้มีการประชุมเจ้านาย ขุนนาง แลพระสงฆ์ราชาคณะ เลือกตั้งเจ้านายพระองค์ใดพระองค์หนึ่งที่เหมาะสมที่สุดขึ้นเสวยราชย์เป็นพระเจ้าแผ่นดินปกครองประเทศต่อไป การเลือกตั้งนี้ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงลำดับการสืบราชสันตติวงศ์ แต่คำนึงถึงความสามารถและความเหมาะสมเป็นเกณฑ์ จะเห็นได้จากตัวอย่างเมื่อสิ้นแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ที่ประชุมได้เลือกกรมหลวงเจษฎาภินันท์ซึ่งเป็นแต่เพียงพระองค์เจ้าลูกเธอทรงกรมขึ้นเสวยสิริราชสมบัติ เป็นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มิได้เลือกเจ้าฟ้างุ้มมกุฎสมมตีวงศ์ ซึ่งเป็นพระราชโอรสองค์ใหญ่ในพระอรรคมเหสีคือ กรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทร์ขึ้นเสวยราชย์แต่ในขณะนั้น

(พม่าเสียเมือง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช)

คำถามและคำตอบที่ได้จากการอ่านแล้วมีดังนี้

เรื่องอะไร	การแก้ปัญหาเรื่องแย่งราชสมบัติ
ใคร	เจ้านาย ขุนนางและพระสงฆ์ราชาคณะ
ทำอะไร	ประชุม
ที่ไหน	กรุงรัตนโกสินทร์
เมื่อไร	เมื่อผลัดเปลี่ยนแผ่นดินใหม่
อย่างไร	ออกเสียงเลือกตั้งเจ้านายพระองค์ใดพระองค์หนึ่งที่เหมาะสมที่สุดขึ้นเสวยราชย์โดยคำนึงถึงความสามารถเป็นเกณฑ์

ใจความสำคัญของเรื่องคือ

เพื่อแก้ปัญหาราชสมบัติเมื่อผลัดเปลี่ยนแผ่นดิน ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้านาย ขุนนาง และพระสงฆ์ราชาคณะจะประชุมกันเลือกตั้งเจ้านายพระองค์ใดพระองค์หนึ่งขึ้นเสวยราชย์ โดยคำนึงถึงความสามารถและความเหมาะสมเป็นเกณฑ์ (สนธิ ตังทวิ 2526: 109-110)

วิธีการสรุปความ

ในการอ่านจับใจความสำคัญ ผู้อ่านควรสรุปความออกมาเป็นภาษาของตนเอง วิธีการสรุปความมีขั้นตอนดังนี้ (เอกิง พันธุ์เอกิงอมร 2528, 19-20)

1. อ่าน

อ่านข้อความให้เข้าใจเพื่อพยายามจับใจความสำคัญของย่อหน้าและข้อความ

2. คิด

2.1 คิดเป็นคำถามว่าอะไรเป็นใจความสำคัญของเรื่อง

2.2 คิดต่อไปว่าใจความสำคัญของเรื่องมีความสัมพันธ์กับสิ่งใดบ้าง จดสิ่ง

สำคัญนั้น ๆ ไว้เป็นข้อความสั้น ๆ

2.3 คิดวิธีที่จะเขียนสรุปความจากใจความสำคัญให้กะทัดรัดและชัดเจน

3. เขียน

3.1 เขียนร่างจากข้อความสั้น ๆ ที่จดไว้

3.2 ขัดเกลาและตกแต่งร่างข้อความที่สรุปให้เป็นภาษาที่ตีสื่อความหมายได้

แจ่มแจ้ง

ตัวอย่างการจับใจความสำคัญและการสรุปความ

เราก็คือบทเรียนของเด็ก

การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญของชีวิต ทุกคนเกิดมาจะโง่ จะฉลาด จะดี จะชั่ว ขึ้นอยู่กับการศึกษา พ่อแม่ทุกคนปรารถนาจะให้บุตรหลานของตนเป็นคนดี จนถึงกับยอมลำบาก ตรากตรำทำงานหาทรัพย์สินเงินทองมาเป็นค่าใช้จ่าย เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน นับว่าเป็นหน้าที่และสิ่งที่ควรได้รับการยกย่องในการเสียสละนั้น

แต่ยังมีสิ่งที่มีคุณค่าที่สุดในชีวิตของเด็กก็คือ บทเรียนอันเป็นจริยศึกษา ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติตัวของพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กเอง นั่นคือการประพฤติดีงามเพราะสิ่งที่เด็กได้ยิน ได้ฟัง ได้รู้ ได้เห็นจากพ่อแม่ ผู้ปกครองของตน เช่น การพูดไพเราะ การงานเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นบทเรียนอย่างสำคัญที่จะสามารถซึมซับเข้าไปในจิตใจของเด็ก ดียิ่งกว่าหนังสือแบบเรียนอื่น ๆ เป็นการศึกษาที่มีค่ายิ่ง เป็นการปลูกสร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก...

ถ้าปรารถนาดี หวังดีต่อลูกหลาน อย่าเพียงแต่จะให้ทุนการศึกษาอย่างเดียว ต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นบทเรียนที่มีค่าของบุตรด้วย แล้วความปรารถนาของเราจึงจะสมหวัง (เถลิง พันธุ์เถลิงอมร 2528: 20-21)

1. อ่านและคิด จับแนวคิดจากเรื่องได้ดังนี้

พ่อแม่หาเงินมาให้ลูกเรียนอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นบทเรียนที่มีค่าของบุตรด้วย จึงจะนับว่าได้ให้การศึกษาที่ถูกต้องแก่ลูก

2. เขียน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ข้อความที่จดไว้ช่วยความจำ

การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ คนจะดี จะชั่ว โง่ ฉลาด เพราะการศึกษา พ่อแม่หาเงินมาให้ลูกเรียน เสียสละ ควรยกย่อง

สิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตเด็ก บทเรียนจริยศึกษา คุณธรรม การปฏิบัติตนดีงามเป็นตัวอย่างที่ดี

รักลูกต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีด้วย

2.2 ข้อความที่สรุปแล้ว

การศึกษามีความสำคัญต่อชีวิตเด็ก เพราะสามารถทำให้เด็กเป็นคนฉลาดและเป็นคนดีได้ พ่อแม่ที่รักลูกและอยากให้ลูกเป็นคนดีนั้น ไม่ควรจะพอใจเพียงการทำหน้าที่หาเงินมาให้ลูกเรียนเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงบทเรียนจรรยาบรรณอันมีคุณค่ายิ่งต่อชีวิตของเด็ก ได้แก่การที่พ่อแม่เป็นผู้มีคุณธรรม และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีงามแก่ลูกด้วย (เถลิง พันธุ์เถลิงอมร 2528: 21-22)

การจัดกิจกรรมฝึกทักษะการสรุปความหรือย่อความให้นักเรียน

แนวทางการจัดกิจกรรมฝึกทักษะการสรุปความนั้น ควรเริ่มจากกิจกรรมย่อย ๆ ไปหา กิจกรรมใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 ฝึกทอนประโยชน์ให้สั้นลง จากประโยคที่มีส่วนขยาย หรือประโยคสองประโยคที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน คล้อยตามกัน หรือเป็นเหตุเป็นผลแก่กัน โดยให้ตัดทอนให้เหลือเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์หรือใจความสำคัญที่ต้องการสื่อให้ผู้อื่นทราบ ตัวอย่างเช่น

ประโยค	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น/ใจความสำคัญ
พ่อเดินเล่นอย่างเพลิดเพลิน	พ่อเดินเล่น
คุณครูรักมานี เพื่อน ๆ ก็รักมานี	คุณครูและเพื่อน ๆ รักมานี
โตมาโรงเรียนสาย ดังนั้นโตจึงหนีโรงเรียน	โตหนีโรงเรียน

กิจกรรมที่ 2 ฝึกสรุปสาระสำคัญจากข้อความสั้น ๆ ที่กำหนดให้ โดยครูให้คำถามนำช่วยให้นักเรียนคิด เช่น ใครทำอะไร หรือมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น เกิดที่ไหน และผลเป็นอย่างไร ฯลฯ ตัวอย่างเช่น

ซาลีเอาผ้าเช็ดหน้าห่อเมล็ดทานตะวันไว้ตามเดิม เขาคิดว่าหากเอาเมล็ดทานตะวันเหล่านี้ไปปลูกไว้หน้าบ้านทุก ๆ หลัง เมื่อมันงอกขึ้นมาและมีดอก หมู่บ้านในหุบเขานี้ก็จะมีดอกทานตะวันเต็มไปหมด ดังนั้นเขาจึงออกจากบ้านพร้อมด้วยเสียมอันเล็ก ๆ เขาหยุดที่หน้าบ้านหลังแรกขุดหลุมและหยอดเมล็ดทานตะวันลงไป จากนั้นก็เดินไปยังบ้านหลังอื่น ๆ และทำเช่นเดียวกัน

สรุป ซาลีเอาเมล็ดทานตะวันไปปลูกไปไว้หน้าบ้านทุกบ้านในหุบเขา

กิจกรรมที่ 3 ฝึกสรุปสาระสำคัญจากข้อความที่มีบทสนทนา โดยครูใช้คำถามนำเช่นเดียวกับกิจกรรมที่ 2 ตัวอย่างเช่น

มานีพูดว่า “ปิติเคยบอกว่าเขาอยากเลี้ยงอูฐ”

ชูใจหัวเราะ “โธ่เอ๊ย! ปิตียังไม่เคยเห็นอูฐตัวจริงเลย เคยเห็นแต่ในรูป คิดอยากจะเลี้ยงอูฐเสียแล้ว”

สรุป มานีบอกชูใจว่าปิติอยากเลี้ยงอูฐ

กิจกรรมที่ 4 ฝึกสรุปสาระสำคัญจากบทร้อยกรอง โดยครูใช้คำถามช่วยในการแปลความหมาย ตัวอย่างเช่น

เป็นคนคิดแล้วจึง เกรจา

อย่ามลนหลับตา แต่ได้

เลือกสรรหมั้นปัญญา ตรงตริก

สติรอบให้ ถูกแล้วจึงทำ

สรุป เป็นคนต้องคิดก่อนจึงพูด ต้องใช้สติปัญญาไตร่ตรองให้ถูกต้องก่อน จึงทำ

กิจกรรมที่ 5 ฝึกตอบคำถามจากเรื่อง แล้วนำคำตอบมาเรียบเรียงเขียนเป็นเรื่องใหม่ให้สั้น แต่ใจความสำคัญคงเดิม กิจกรรมนี้ทำได้โดยครูนำเรื่องสั้น ๆ มาให้อ่าน หรืออาจใช้เรื่องจากบทเรียน แล้วตั้งคำถามเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ ให้นักเรียนตอบ จากนั้นให้นำมาเขียนเรื่องใหม่

กิจกรรมที่ 6 ฝึกย่อเรื่องสั้น ๆ จากการฟัง โดยครูนำเรื่องสั้น ๆ มาเล่า หรือให้นักเรียนเล่ากันเอง แล้วทดลองให้เล่าซ้ำให้เหลือเฉพาะใจความสำคัญ ตัดรายละเอียดปลีกย่อยทิ้งไป จากนั้นจึงให้นักเรียนฝึกเขียน

กิจกรรมที่ 7 ฝึกย่อเรื่องสั้น ๆ จากการอ่าน กิจกรรมนี้ครูนำเรื่องสั้น ๆ มาให้นักเรียนอ่านด้วยตนเอง เพื่อฝึกในด้านความรู้ความเข้าใจ แล้วให้นักเรียนเล่าเรื่องที่อ่านโดยอาจแบ่งกลุ่มผลัดกันเล่า ช่วยกันสรุปให้สั้นลงเหลือเฉพาะใจความสำคัญ แล้วจึงฝึกให้นักเรียนเขียน

กิจกรรมที่ 8 ฝึกย่อเรื่องที่กำหนดให้ให้ถูกต้องตามรูปแบบการย่อความ กิจกรรมนี้ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่นำเข้าสู่รูปแบบการเขียนย่อความที่ถูกต้อง ซึ่งครูอาจเป็นเพียงผู้เสนอแนะ

รูปแบบให้นักเรียนเท่านั้น เพราะกระบวนการฝึกจับใจความสำคัญนั้น นักเรียนได้รับการฝึกมา จากกิจกรรมต้น ๆ จนเกิดความชำนาญแล้ว

อย่างไรก็ตามสิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และครูไม่เกิดความเบื่อหน่ายการ อ่าน การตรวจแก้ไขข้อผิดพลาดของนักเรียน ควรเริ่มต้นด้วยการฝึกปากเปล่าก่อน โดยอาจฝึก เป็นกลุ่มหรือฝึกพร้อมกันทั้งชั้นเรียน และฝึกบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ในช่วงแรก ๆ แล้วจึงค่อยเว้นระยะ ห่างออกไป จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ซึ่งการฝึกนั้นอาจบูรณาการไปกับการ สอนปกติในช่วงโม่งภาษาไทยที่มีเนื้อหาเอื้อต่อการนำมาฝึก

แบบฝึกหัด

1. จงเขียนสาระสำคัญของหนังสือเรียน ส 401 ส 402 ส 503 ส 504 ส 605 ส 606 โดยเลือกมาเล่มละ 1 บท
2. การสรุปความคืออะไร มีความสำคัญและประโยชน์ในด้านใดบ้าง
3. จงสรุปใจความสำคัญของเนื้อหาจากหนังสือเรียน ส 401 ส 402 ส 503 ส 504 ส 605 ส 606 โดยเลือกมาเล่มละ 1 บท
4. ถ้านักเรียนที่ท่านสอนขาดทักษะในการสรุปความหรือย่อความ ท่านจะมีวิธีการพัฒนาทักษะดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนอย่างไร
- 5.ให้อ่านเรื่องต่อไปนี้ หลังจากนั้นทำกิจกรรมข้อ 5.1-5.3
  - 5.1 จับใจความสำคัญ
  - 5.2 สรุปความ
  - 5.3 บอกข้อคิด/คติธรรมและประโยชน์จากเรื่องที่อ่าน

กึ่งนางเป็นพี่สาวคนเดียวของแก้วใส แก่กว่ากันคงไม่เกินสองหรือสามปี หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว เธอก็ตกอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างจากเด็กหญิงคนอื่นในวัยเดียวกันที่พ่อแม่จะมองหาผู้หญิงให้เข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะเมืองหลวง

อาจด้วยเหตุผลของปากท้องหรืออาจจะเป็นด้วยเหตุผลของ “บ้านใหม่หลังใหญ่และทันสมัย” ที่กำลังเป็นค่านิยมของคนในหมู่บ้านตอนนั้น ผมหาคำตอบไม่ได้จริง ๆ

หลังจากที่เราพูดคุยกันในเรื่องนี้ไม่นาน กึ่งนางก็ถูกส่งตัวไปทำงานที่กรุงเทพฯ แก้วใสไม่รู้ว่กึ่งนางไปทำอะไร ที่ไหน รู้เพียงว่า พ่อได้เงินก้อนใหญ่ในเวลาไล่เลี่ยกับที่พี่สาวของเธอไปจากหมู่บ้าน และเงินก้อนนี้ได้แปรเปลี่ยนกระด๊อบหลังเล็กของครอบครัวไปเป็นบ้านหลังใหญ่

“ไอ้บุญมีมันขายลูก” ผมได้ยินพ่อคุยกับแม่ในเย็นวันหนึ่ง

“แกพูดอย่างนั้นมันไม่ถูก กึ่งนางมันกตัญญู มันอยากให้พ่อแม่สบาย แกก็เห็นเดี๋ยวนี้นคนในหมู่บ้านอยู่กันสบาย นาก็ไม่ต้องทำแล้ว ให้เขาเช่าอย่างเดียว” แม่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของพ่อ

“ถ้าจะช่วยพ่อแม่มันมีอีกหลายวิธี ทำไมต้องให้ลูกทำงานแบบนั้น” พ่อทิ้งคำถามไว้ให้แม่คิด

สมัยที่ผมเป็นเด็กจะถูกอบรมไม่ให้ยุ่งเรื่องของผู้ใหญ่ ถ้าผู้ใหญ่ตั้งวงคุยกันเด็กอย่างผมอย่าได้สอดพุดขึ้นมาเชียว เป็นถูกๆให้ได้น้ำตาซึมกันละ ผมก็เลยไม่รู้จนแล้วจนรอดว่า “งานแบบนั้น” เป็นงานแบบไหนกันแน่

แต่มันต้องเป็นงานที่ทำเงินได้มากพอขนาดที่จะเปลี่ยนความเป็นอยู่ของชาวนาจน ๆ ครอบครัวยุคหนึ่งให้สุขสบายได้โดยไม่ต้องหลังคดหลังแข็งหลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดินอีกต่อไป

และมันเป็นงานที่คุ้มกันไหม สุจริตไหม ยังเป็นคำถามในใจของผม (กระทรวงศึกษาธิการ 2538, 2-3)

จับใจความสำคัญ.....

.....

สรุปความ.....

.....

บอกข้อคิดที่ได้จากเรื่องที่อ่าน.....

.....

บรรณานุกรม

- ชลอ รอดลอย. “ทักษะการสรุปความ” สารพัฒนาหลักสูตร. ปีที่ 14 อันดับที่ 121 เม.ย.-มิ.ย. 2538, 46-49.
- เดกิง พันธุ์เดกิงอมร. การอ่านทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2 วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. “การเขียนสาระสำคัญในแผนการสอน” สารพัฒนาหลักสูตร. ปีที่ 14 อันดับที่ 119 ต.ค.-ธ.ค. 2537, 36-39.
- ฝึกหัดครู, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. ชุดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).
- มุกดา ศรีรงค์. “การเขียนสาระสำคัญ” รูปแบบตำราที่เรียนได้ด้วยตนเองและระเบียบที่เกี่ยวกับคำตอบแทนและรางวัลพัฒนาตำรา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535.
- วรรณวิไล พันธุ์สีดา. “สอนอย่างไรให้นักเรียนย่อความได้” สารพัฒนาหลักสูตร. ปีที่ 14 อันดับที่ 120 ม.ค.-มี.ค. 2538, 35-39.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. บันทึกถึงเพื่อน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2538.
- สนิท ตั้งทวี. อ่านไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2526.
- Gagne, R.M. and L.J. Briggs. **Principle of Instructional Design**. U.S.A.: Holt Rinehart and Winston, Inc., 1974.
- Joyce, B. and M.Weil. **Models of Teaching**. 2nd.ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1980.